

Дем'янчук Ю., Голуб А. Схильність до ризикованої поведінки у юнацькому віці. Психологічні дослідження: наукові праці викладачів та студентів соціально-психологічного факультету. Випуск 15. / За ред. Ю. Дем'янчук, Н. Портницької, І. Тичини. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2022. С. 8-11

СХИЛЬНІСТЬ ДО РИЗИКОВАНОЇ ПОВЕДІНКИ У ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

Юлія Дем'янчук

викладач кафедри соціальної
та практичної психології

Анна Голуб

здобувачка першого (бакалаврського)

рівня вищої освіти

за спеціальністю 053 Психології

У сучасній науковій літературі дедалі популярнішою стає тема ризику та вивчення факторів ризикованої поведінки особистості у різних життєвих ситуаціях. У часи найбільшого розвитку і найсильніших змін в світі хорошою мішенню для виникнення ризикованої поведінки є юні люди з властивою їм емоційністю та тільки формуючим світобаченням. Неймовірні метаморфози, що відбуваються у нашому суспільстві, пред'являють молодому поколінню ситуації невизначеності та необхідність дуже швидко орієнтуватися та приймати рішення. Саме в цей період людина частіше потрапляє в небезпечні, екстремальні ситуації, які супроводжуються ризикованими діями [1].

Складність явища ризикованої поведінки передбачає багатогранність робіт для його дослідження. В наукових працях О.П. Саннікової обґрунтовуються особливості ризику як властивості особистості [3]. Ю. Козелецький ризик розглядає як форму невизначеності, як об'єктивний феномен у процесі прийняття рішень [4]. Є.П. Ільїн інтерпретував ризик, як постійну і нездоланну складову будь-якої соціальної діяльності, при цьому, ризик відіграє важливу роль в управлінні та процесі прийняття рішень для запобігання консерватизму та конформізму [5]. Вдовиченко О. вивчаючи ризик у вимірі діяльності людини, розглядає його як специфічну емоційно-вольову дію, що активує різні психічні функції, які спрямовані на подолання невизначеної і небезпечної ситуації [1].

Метою проведення нашого дослідження було визначення статевих відмінностей схильності до ризикованої поведінки у юнацькому віці.

Вибірка складала 16 досліджуваних 15-17 років (8 учасників чоловічої і 8 жіночої статі). У процесі дослідження була використана методика діагностики схильності до ризикованої поведінки та її якісних

компонентів у юнацькому віці за допомогою тестової методики діагностики «Тест-опитувальник якісних показників схильності до ризику» (О.Саннікова, С. Бикова).

Результати дослідження показали, що загальна схильність до ризикованої поведінки у дівчат юнацького віку переважно на низькому рівні (показник композитивної оцінки у 63%). Однак, основною рушійною силою до ризикових дій є емоційний компонент, який переважає у більшості досліджуваних (у 75% досліджуваних) (див. Рис.1). Найнижчі показники проявленості визначені по когнітивному параметру (у 25% досліджуваних). Конатативний та контрольньо-регулятивний компоненти мають посередній вплив у ситуації ризику (у 50% досліджуваних). Це може свідчити, що для більшості юнок значимим є фактор насиченості та сили емоцій, які провокуються обставинами і при цьому зменшується насиченість думок, що пов'язані з ситуацією ризику.

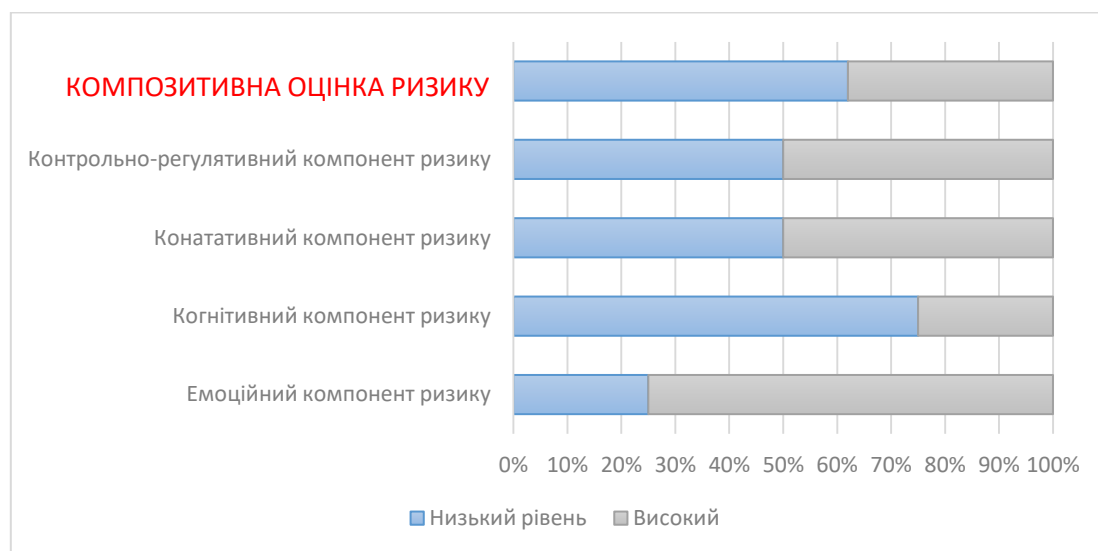

Рис.1 Рівень вираженості якісних компонентів схильності до ризику у юнок

У свою чергу у більшості юнаків загальна схильність до ризикованої поведінки демонструється переважно на високому рівні (показник композитивної оцінки у 75%). Серед переважаючих компонентів у ситуації ризику є: когнітивний (75%), конатативний (75%) та контрольньо-регулятивний (75%). Такі показники вказують на те, що схильність до ризику у хлопців юнацького віку зазвичай проявляється в зовнішніх діях (активна позиція, поведінка, відповідні висловлювання, жести і міміка) та внутрішніх (наявність думок про ситуацію ризику, планування дій і т.д.). Емоційна компонента для досліджуваних виступає як постфект, який у більшості випадків немає значимості у процесі запуску ризикової поведінки (див. Рис.2).

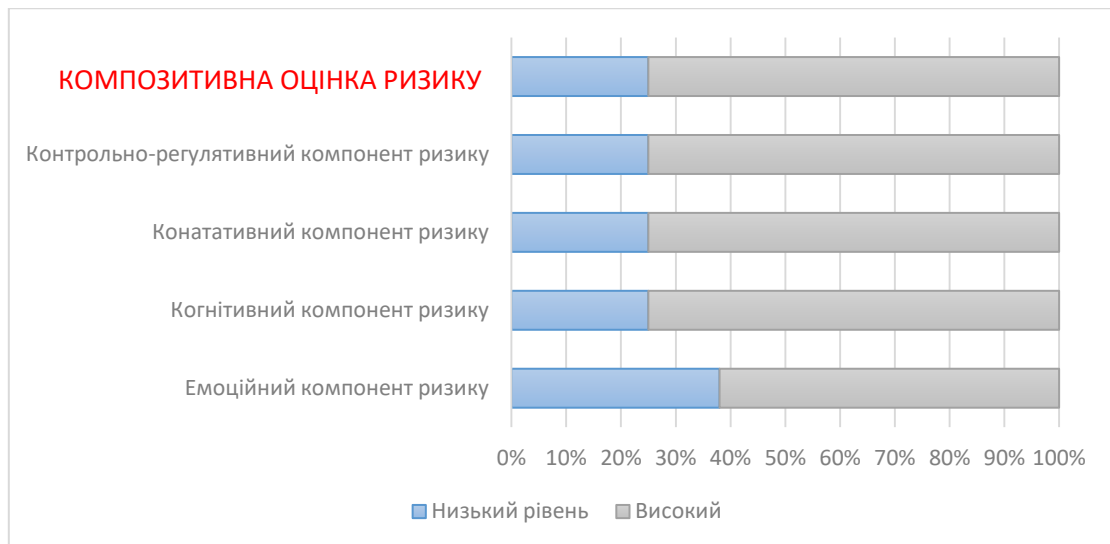

Рис.2 Рівень вираженості якісних компонентів схильності до ризику у юнаків

У обидвох статей достатньо високими виявилися показники по контрольно-регулятивному компоненту (у дівчат – 50%, у хлопців – 75% досліджуваних). Такий рівень може свідчити про активні спроби до саморегуляції та самоконтролю у власних проявах ризикованої поведінки, думок або переживань з приводу різних життєвих ситуацій.

Можна зробити висновок, що юнаки більше схильні до прояву ризикованої поведінки аніж юнки. Для досліджуваних чоловічої статі більше характерними є когнітивно-поведінкові компоненти схильності до ризику з достатнім рівнем можливого самоконтролю. Досліджувані ж жіночої статі у ситуації ризику більш схильні регулювати власну поведінку орієнтуючись на бажані емоційні переживання.

Список використаної літератури

1. Вдовиченко О. Порівняння схильності до ризику в підлітковому та юнацькому віці. *Психологія: реальність і перспективи. Збірник наукових праць РДГУ*. 2021. Вип. 16. С. 47-55
2. Бикова С.В. Індивідуально типологічні особливості схильності до ризику: дис. Канд. псих. наук.: 19.00.01. Київ, 2008. 204 с.
3. Саннікова О. Авантюризм і ризик у структурі прийняття рішень / О. Саннікова, О. Санніков // *Наука і освіта*. 2018. № 9-10. С.111-119. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NiO_2018_9-10_18.
4. Ю. Козелецкий. *Психологическая теория решений*. Москва, 1979. 506 с.
5. Ильин Е. П. *Психология риска* / Е. П. Ильин. – СПб.: Питер, 2012. 288 с.